

Γιατί έχουμε ανάγκη τούς Άγίους; Δέν αρκεῖ ἡ Ἁγία Γραφή; (Sysoev Tikhon)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί συχνά ἀκοῦμε αὐτή τήν ἐρώτηση: «Γιατί χρειαζόμαστε τούς Ἁγίους; Δέν εἶναι ἀρκετή ἡ Ἁγία Γραφή;» Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς αὐτή ἡ ἐρώτηση ἀγγίζει ἕνα πολύ βαθύτερο ζήτημα, ἥτοι τό ζήτημα τῆς Ἱερᾶς Παράδοσης, ἡ ὁποία ἔχει ἐνσωματωμένα ἔργα τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἀκολουθεῖ μία μικρή εἰσαγωγή πάνω στήν Ἱερά Παράδοση, καί γιατί – σύμφωνα μέ τήν Ἐκκλησία – δέν μπορεῖτε νά κατανοήσετε τήν Ἁγία Γραφή χωρίς αὐτήν.

Εἶναι ἀρκετή ἡ Ἁγία Γραφή;

Ἡ συσχέτιση τῆς Ἁγίας Γραφῆς μέ τήν Ἱερά Παράδοση ἔχει ἐμπέσει σέ «καυτή» διαμάχη ἐπί αἰῶνες ἀνάμεσα στήν Ὀρθοδοξία καί τόν Προτεσταντισμό. Ἀπό τόν 16ο κιόλας αἰῶνα οἱ Προτεστάντες εἶχαν ἤδη διακηρύξει τήν πασίγνωστη διδασκαλία τους, τήν Sola Scriptura (Στά Λατινικά, «Μόνο οἱ Γραφές»), ἰσχυριζόμενοι πώς τό κείμενο τῆς Βίβλου εἶναι ἀρκετό γιά μία καθώς πρέπει Χριστιανική ζωή. Δήλωναν πώς ἡ Βίβλος περιέχει ἴσα-ἴσα ὅση πληροφορία χρειάζεται γιά τήν σωτηρία μας, καί πώς ἡ Παράδοση ἦταν μία μεταγενέστερη καί ἄχρηστη ἐφεύρεση, τήν ὁποία ὄφειλαν οἱ Χριστιανοί νά ξεφορτωθοῦν τό συντομώτερο δυνατόν.

Ὁ Ὀρθόδοξοι θεολόγοι ἀντιτίθενται ριζικά σέ αὐτή τήν προσέγγιση.

Ἡ Ἐκκλησία διδάσκει πώς ἡ Ἱερά Παράδοση εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τρόπος τῆς μετάδοσης τῆς Θεϊκῆς Ἀποκάλυψης.

Ἡ Ἱερά Παράδοση ὑπῆρχε πολύ πρὶν ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, καί χρησίμευσε ὡς βάση

της. Δέν είναι τόσο δύσκολο νά τό αντιληφθοῦμε αὐτό: ἀκόμα καί στήν καθημερινότητά μας, πρῶτα βιώνουμε κάτι, καί κατόπιν ἐκφράζουμε τίς ἐμπειρίες μας σέ γραπτή μορφή – ἄν χρειαστεῖ.

Πέραν αὐτοῦ, ἀκόμα καί ἡ ἴδια ἡ Ἁγία Γραφή παραδέχεται πῶς προηγεῖται ἡ Ἱερά Παράδοση.

Ἔτσι, ἤδη ἀπό τό Βιβλίο τῆς Γένεσης μαθαίνουμε πῶς:

- ὁ Θεός μιλοῦσε ἄμεσα μέ Ἀδάμ, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ καί Μωυσῆ.
- ὁ Ἄβελ ἤδη γνωρίζει πῶς νά τελέσει θυσία «ἀπό τῶν πρωτοτόκων αὐτοῦ καί τῶν στεάτων αὐτῶν» (Γέν.4:4).
- ὁ Νῶε γνωρίζει ποιά ζῶα εἶναι «καθαρά» καί ποιά εἶναι «ἀκάθαρτα» (Γέν.7:8)
- ὁ Ἀβραάμ γνωρίζει τήν παράδοση τῆς δεκάτης ὅταν «ἔδωκεν αὐτῷ Ἄβραμ δεκάτην ἀπό πάντων». (Γέν.14:20)

Ἄξιζει νά ὑποδείξουμε ἐδῶ πῶς κανένας ἀπό αὐτούς δέν εἶχε διαβάσει τίς Γραφές, ἀφοῦ δέν ὑπῆρχε κανένα σχετικό γραπτό κείμενο στίς ἐποχές τους. Τά πρόσωπα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ζοῦσαν χωρίς τά ἱερά κείμενα τῶν Γραφῶν, ἐπί ὀλόκληρους αἰῶνες.

Παρομοίως, οἱ πρῶτοι Χριστιανοί ἔζησαν χωρίς τήν γραπτή Καινή Διαθήκη, μίας καί συντόνιζαν τίς ζωές τούς σύμφωνα μέ τήν προφορική Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς ἐκ τούτου, οἱ Γραφές εἶναι στήν οὐσία τό καταγεγραμμένο τμήμα της προϋπάρχουσας προφορικής Παράδοσης.

Σύμφωνα μέ τόν Ἱερό Χρυσόστομο, τό γεγονός καί μόνο πῶς ἔπρεπε ἡ Θεϊκή Ἀποκάλυψη νά ἀποτυπωθεῖ σέ γραπτή μορφή ἦταν ἔνδειξη τῆς σταθερῆς πτωσης των ἡθῶν καί τῆς πνευματικῆς κώφωσης τά ὁποῖα ἐξαπλώνονταν στούς ἀνθρώπους:

“Στην πραγματικότητα, δέν θά ἔπρεπε νά χρειαζόμασταν τίς Γραφές· ἀντ’ αὐτοῦ, θά ἔπρεπε νά βιώνουμε μία ζωή τόσο καθαρή ὥστε θά μπορούσαμε νά χρησιμοποιοῦμε τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀντί γιά βιβλία· καί, στόν βαθμό πού τά βιβλία εἶναι γραμμένα μέ μελάνι, θά ἔπρεπε οἱ καρδιές μας νά εἶναι ὁ χῶρος πού θά κατέγραφε τό Πνεῦμα. Δεδομένου ὅτι ἔχουμε ἀπορρίψει ἐκείνη τήν χάρη, τουλάχιστον ἄς χρησιμοποιήσουμε τόν δεῦτερο τρόπο (δηλαδή, τίς γραπτές Γραφές).»

“Κενά Σημεία” μέσα στήν Ἁγία Γραφή

Καί ὅμως, εἶναι ἀρκετά ἀξιοσημείωτο πώς ἂν «ἀφαιρέσουμε» τήν Ἱερά Παράδοση ἀπό τήν Θεϊκή Ἀποκάλυψη, ἀμέσως θά ἐμφανισθοῦν «κενά σημεῖα» μέσα στό βιβλικό κείμενο – καί εἶναι ἀδύνατον νά γεμίσουν ἐκεῖνα τά κενά, χωρίς πρόσθετες πηγές.

Γιά παράδειγμα, στήν Γένεση ὁ Ἰακώβ λέει στόν γιό του: «ἐγώ δέ δίδωμι σοί Σίκιμα ἐξαίρετον ὑπέρ τούς ἀδελφούς σου, ἦν ἔλαβον ἐκ χειρός Ἀμορραίων ἐν μαχαίρα μου καί τόξῳ.» (Γέν. 48:22). Ὅμως πουθενά μέσα στήν Γραφή (στό Βιβλίο τῆς Γένεσης) δέν βρίσκουμε ὁποιαδήποτε ἀναφορά γιά στρατιωτικές δράσεις πού εἶχε ἀναλάβει ὁ Ἰακώβ ἐναντίον τῶν Ἀμορραίων μέ τήν «μάχαιρα» καί τό «τόξο» του.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει μέ βεβαιότητα στόν Τιμόθεο: «ὄν τρόπον δέ Ἰαννῆς καί Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτω καί οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τόν νοῦν, ἀδόκιμοι περί τήν πίστιν.» (Β' Τίμ. 3:8) Πάλι τίθεται τό ἐρώτημα: Ποῦ τό διάβασε αὐτό ὁ Παῦλος, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει ἀναφορά σέ Ἰαννή καί Ἰαμβρή καί τήν ἀντίστασή τους ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ μέσα στήν Βίβλο;

Ὁ Ἀρχιδιάκονος Στέφανος ἐνημερώνει τούς Ἰουδαίους: «καί ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων, ἦν δέ δυνατός ἐν λόγοις καί ἐν ἔργοις. Ὡς δέ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετής χρόνος, ἀνέβη εἰς τήν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τούς ἀδελφούς αὐτοῦ τούς υἱούς Ἰσραήλ.» (Πράξ. 7: 22-23). Καί πάλι, δέν ὑπάρχει καμμία ἀναφορά γιά τήν ἡλικία τοῦ Μωυσῆ, ὅταν « ἀνέβη εἰς τήν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τούς ἀδελφούς αὐτοῦ τούς υἱούς Ἰσραήλ.»

Ἐπάρχουν ἄφθονα παρόμοια παραδείγματα μέσα στήν Ἁγία Γραφή.

Ἐπάρχει ὅμως καί ἕνα πιό βασικό πρόβλημα. Οἱ ἀναγνῶστες τῆς Καινῆς Διαθήκης θά ἔπρεπε νά τό εἶχαν ἀντιμετωπίσει ὅταν, ἔχοντας διαβάσει ὁλόκληρο τό Ἁγιογραφικό κορμό, δέν θά ἔβρισκαν κάποια λεπτομερῆ διδαχή σχετικά μέ τά

βασικά δόγματα του Χριστιανισμού, όπως π.χ. τὰ Ἱερά Μυστήρια.

Τό ἐρώτημα εἶναι: Γιατί σιωπᾷ ἡ Ἁγία Γραφή πάνω σέ ὅλα αὐτά τά θέματα; Τό ἐρώτημα δέν μπορεῖ νά ἀπαντηθεῖ μέσα ἀπό τήν νοοτροπία τῆς Sola Scriptura.

Ἐκτός αὐτοῦ, ἡ δομή τῆς Καινῆς Διαθήκης χωρίς τήν Ἱερά Παράδοση μοιάζει ἀσαφής ἐξ αἰτίας ἀσυμφωνιῶν καί ἀκατανόητων ἐδαφίων.

Γιά παράδειγμα, τί εἶχε κατά νοῦν ὁ Χριστός ὅταν ἀναφέρθηκε στόν Οὐράνιο Ἄρτο, στήν ἄμπελο, καί στό νερό πού ρεῖ στήν αἰώνια ζωή; Καί τί μᾶς προτρέπει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος νά κάνουμε, ὅταν λέει: «δοκιμαζέτω δέ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καί οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καί ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γάρ ἐσθίων καί πίνων ἀναξίως κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καί πίνει, μή διακρίνων τό σῶμα τοῦ Κυρίου.» (Ἄ' Κόρ.11: 28-29); Σέ τί ἀναφέρονται ἡ ἄμπελος, τό νερό, ὁ ἄρτος καί τό ποτήριον; Τό κείμενο τῆς Καινῆς Διαθήκης δέν μᾶς παρέχει μία σαφῆ ἐξήγηση.

Ὅμως ὅλες αὐτές οἱ ἀπορίες ἐξαφανίζονται, μόλις βάλουμε τήν Γραφή μέσα στά ἀρχικά της πλαίσια – δηλαδή τήν Παράδοση. Ὁ Ἀρχιερέας π. Ἰωάννης Μέγιεντορφ τονίζει πῶς τά προαναφερόμενα λόγια του Ἰησοῦ «δέν γίνεται νά ἐκτιμηθοῦν πλήρως, χωρίς νά γίνει γνωστό πῶς οἱ Χριστιανοί τοῦ πρώτου αἰώνα ἤδη τελοῦσαν Βαπτίσεις καί τήν Θεία Εὐχαριστία».

Οἱ ἀναφορές γιά τό ποτήριον, τήν ἄμπελο καί τόν ἄρτο ἀποσαφηνίζονται, μόλις τίς βάλουμε μέσα στό πλαίσιο τῆς Παράδοσης. Ἀποδεικνύεται καί πάλι, πῶς ἡ Γραφή καί ἡ Παράδοση εἶναι ἀμοιβαία συνδεδεμένες καί ἀχώριστες. Ἡ ἐνότητά τους εἶναι ἡ προϋπόθεση, γιά τήν θεμελιώδη πληρότητα τῆς Θεϊκῆς Ἀποκάλυψης.

Ἡ Ἱερά Παράδοση ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τήν ἀληθινή κατανόηση τῆς Γραφῆς – ἕνα σημεῖο ἀναφορᾶς βασισμένο πάνω σέ πολυετεῖς ἀναγνώσεις καί ἀναλύσεις τῆς Βίβλου, ἐπιτρέποντας σέ κάθε Χριστιανό νά διαβάσει τήν ἐκ Θεοῦ Ἀποκάλυψη, χωρίς τόν κίνδυνο νά διαστρέψει τά νοήματά της.

Θυμάστε τήν ἱστορία μέσα στό Βιβλίο τῶν Πράξεων, ὅπου ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος ρώτησε τόν Εὐνοῦχο πού διάβαζε τήν Παλαιά Διαθήκη: «προσδραμῶν δέ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τόν προφήτην Ἡσαΐαν, καί εἶπεν· ἄρα γέ γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;» στον ὁποῖον ἀπάντησε ὁ Εὐνοῦχος: «...Πῶς γάρ ἄν δυναίμην, ἐάν μή τίς ὀδηγήσῃ μέ; παρεκάλεσε τέ τόν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σύν αὐτῷ.» (Πράξ. 8: 30-31); Ἡ Ἱερά Παράδοση εἶναι αὐτή πού «ὀδηγεῖ» τόν πιστό. Μᾶς δίνει ὀδηγίες, ὄχι μόνο πῶς νά διαβάζουμε τίς Γραφές, ἀλλά καί πῶς μπορούμε νά σωθοῦμε.

Ούτε Παράδοση, ούτε Γραφή, χωρίς τήν Ἐκκλησία

Ἡ Ἱερά Παράδοση καί ἡ Ἱερές Γραφές ὑφίστανται, μόνο για τήν Ἐκκλησία, και μόνο μέσα στην Ἐκκλησία. Δέν ὑφίστανται ἐκτός Ἐκκλησίας, οὔτε ἡ Γραφές, οὔτε ἡ Παράδοση.

Ὁ Ἱερομάρτυρας Ἰλαρίων (Troitsky) τονίζει πώς ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι μέρος τῆς ζωῆς τῆς Χάριτος τῆς Ἐκκλησίας. Δέν ὑπάρχει Γραφή – μέ τήν πραγματική ἔννοια τῆς λέξεως αὐτῆς – χωρίς τήν Ἐκκλησία. Ὁ Ἀλεξέϊ Χομιάκοφ ὑπογράμμισε πώς οἱ ἄνθρωποι πού ἀπέχουν ἀπό τήν Ἐκκλησία ἀδυνατοῦν νά κατανοήσουν τίς Γραφές, τήν Παράδοση, καί τίς πρακτικές τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ πρώτης ὄψεως, οἱ δηλώσεις αὐτές ἴσως φαντάζουν ὑπερβολικά ἀπλές καί ἀποξενωτικές. Καί ὅμως, ἂν τίς βάλουμε μέσα στό σωστό πλαίσιο, ὅλες οἱ παρεξηγήσεις λύονται.

Ἄς φανταθοῦμε πώς ἐγώ ἐπιθυμῶ νά ἀνακαλύψετε τήν μουσική τοῦ ρώσου συνθέτη Ἰγκορ Στραβίνσκυ. Προσωπικά, γνωρίζω πολλά πράγματα για τά ἔργα του. Μπορῶ ἀκόμα νά σᾶς παραδώσω καί μάθημα σχετικά μέ τά ἔργα του, καί νά σᾶς ἐφοδιάσω μέ μερικά ἀξιόλογα γραπτά για πρόσθετη ἀνάγνωση. Θά ἀκούσετε τά λόγια μου, θά διαβάσετε τά γραπτά καί θά μάθετε τά δεδομένα μέν – ἀλλά δέν θά ἔχετε ἀνακαλύψει για τόν ἑαυτό σας τήν μουσική τοῦ Στραβίνσκυ. Θά λείπει ὁ πιό σημαντικός παράγοντας: ἡ προσωπική σας συνάντηση μέ τήν μουσική του, ἡ πλήρης ἐμβύθιση καί ἡ ἄμεση διαδράση μέ μία ζωντανή παράσταση τῆς μουσικῆς τοῦ συνθέτη.

Τό ἴδιο ἰσχύει, μέ τήν Γραφή καί τήν Παράδοση. Μπορεῖς νά μιᾶς για αὐτές ὅσο ἐπιθυμεῖς, καί νά διαβάσεις ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἐπιστημονικά γραπτά για τήν Γραφή καί για τήν Παράδοση. Ἀτυχῶς, ἂν δέν ὑπάρξει μία προσωπική συνάντηση καί ἡ χωρίς μεσολάβηση ἐμπειρία μας προκειμένου νά δομηθεῖ ἡ ζωή μας πάνω στήν Γραφή καί τήν Παράδοση, τά δύο αὐτά ἀπλῶς θά ὑφίστανται ὡς ἀξιοπεριέργα τεχνουργήματα τῆς ἀνθρώπινης Ἱστορίας.

Μπορεῖτε νά τίς συναντήσετε καί νά τίς ἀνακαλύψετε, μόνο μέσα στην Ἐκκλησία, ἡ Ὅποια βιώνει καί ἀναπνέει τήν Γραφή καί τήν Παράδοση ἤδη ἐπί πολλαπλές χιλιετίες. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει μία ἀδιάκοπη διαδοχή ἀπό ἐκείνους πού ἔχουν ἀφιερωθεῖ στήν διατήρηση τῆς Γραφῆς καί τῆς Παράδοσης – δηλαδή, τούς Ἁγίους Της.

«Αγιότητα» σημαίνει πώς κάποιος πρόσωπο ζει σύμφωνα με την Παράδοση και την Γραφή, και πώς η πληρότητα της Θεϊκής Αποκάλυψης είναι πλήρως ενσωματωμένη στις ζωές όρισμένων ανθρώπων, αλλά πρωτίστως στην ζωή του Ίησου Χριστού.

Η μουσική του Στραβίνσκυ μας «ἀποκαλύπτεται», μόνο αν την παρακολουθήσουμε «ζωντανά». Παρομοίως η Παράδοση και η Γραφή, μας «ἀποκαλύπτονται» πλήρως, μόνο αν είμαστε μέσα στην Έκκλησία - αν συμμετέχουμε στην αγιότητά Της. Η βαθύτερη δυνατόν εμπειρία της Παράδοσης είναι έφικτη, μόνο μέσω του Μυστηρίου της Εύχαριστίας. Η Θεία Εύχαριστία είναι τό σταυροδρόμι όπου συναντώνται η Παράδοση και η Γραφή.

Η πληρότητα της Θεϊκής Αποκάλυψης δόθηκε μόνο μία φορά στην Έκκλησία - την ημέρα της Πεντηκοστής. Οι Χριστιανοί των επόμενων αιώνων απλώς σήκωναν τό πέπλο και σταδιακά έξηγοῦσαν αυτή την ποικίλη Παράδοση. Τά θεσπίσματα των Οικουμενικών Συνόδων, τά δόγματα της Έκκλησίας, τά έργα των Αγίων Πατέρων, ό κανόνας άγιογράφησης, η αρχιτεκτονική των ναών, και ό Κανόνας της Αγίας Γραφής - όλα αυτά είναι κομμάτια της Ίερᾶς Παράδοσης.

Συνεπώς, η διδασκαλία της Έκκλησίας οὔτε «έξελίσσεται» οὔτε «ἀναπτύσσεται» καθ' οἷονδήποτε τρόπο. Εκφράζεται, μέσα στην Ίστορία της ανθρώπινης φυλής και μέσα στις ζωές αγίων ανθρώπων. Ο Άγιος Αύγουστίνος - ό όποιος ἀνακάλυψε την Παράδοση και την Γραφή μόνο μετά από την γνωριμία του με τόν Άγιο Άμβρόσιο Μεδιολάνων - έγραψε τά εξής παράδοξα λόγια: «Δέν θά πίστευα τό Εύαγγέλιο, αν δέν ήταν χάρη στό κύρος της Όρθοδόξου Καθολικής Έκκλησίας».

Μπορούμε νά ἀναδιατυπώσουμε τά λόγια αυτά του Άγίου, και νά δηλώσουμε: «Δέν θά πίστευα στην Παράδοση, αν δέν ήταν χάρη στό κύρος της Όρθοδόξου Καθολικής Έκκλησίας». Τό κύρος μέσα στην Έκκλησία είναι τό Άγιο Πνεῦμα πού ένοικεί μέσα Της.

Πηγή: agiazoni.gr